

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
SLOVO ÚVODEM: OBOR V POHYBU	11
1. PŘEDMĚT A PŘÍSTUP PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	13
1.1 Definice osobnosti	13
1.2 Sousední obory psychologie osobnosti	15
1.2.1 <i>Sousedící oblasti uvnitř psychologie</i>	15
1.2.2 <i>Sousedící vědní obory mimo psychologii</i>	17
1.2.3 <i>Aplikační oblasti psychologie osobnosti</i>	19
1.3 Historický pohled na psychologii osobnosti	20
1.3.1 <i>Historické zdroje psychologie osobnosti</i>	20
1.3.2 <i>Vývoj psychologie osobnosti, její historický smysl a poslání</i>	23
2. METODY PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	29
2.1 Výzkumné a diagnostické techniky	29
2.1.1 <i>Systematické pozorování</i>	30
2.1.2 <i>Posuzovací škály</i>	31
2.1.3 <i>Analýza spontánních výtvorů</i>	32
2.1.4 <i>Psychologický interview</i>	33
2.1.5 <i>Psychologický dotazník</i>	34
2.1.6 <i>Výkonové testy</i>	37
2.1.7 <i>Testy osobního stylu</i>	37
2.1.8 <i>Projektivní testy</i>	38
2.1.9 <i>Psychofyziologické metody</i>	39
2.2 Pojem vlastnosti a problém koherence v popisu osobnosti	41
2.2.1 <i>Vlastnosti a rysy</i>	41
2.2.2 <i>K problému koherence vlastností</i>	43
2.3 Výzkumné strategie v psychologii osobnosti	46
2.3.1 <i>Vývojové projekty</i>	46
2.3.2 <i>Taxonomie individuálních rozdílů v psychologii osobnosti</i>	52
2.3.3 <i>N = 1: Jediný člověk jako předmět výzkumu</i>	57
3. BIOLOGICKÝ ZÁKLAD OSOBNOSTI. TEMPERAMENT A KONSTITUCE	63
3.1 Biologie jako klíč k psychologii osobnosti	63
3.2 Temperament	65
3.2.1 <i>Antická „štábová“ teorie temperamentu</i>	65
3.2.2 <i>Kretschmerova morfologicky založená teorie temperamentu</i>	67
3.2.3 <i>Eysenckova teorie: extraverze–introverze, neuroticismus, psychoticismus</i>	68
3.2.4 <i>Současné výzkumy temperamentu</i>	71

4. SCHOPNOSTI	75
4.1 Základní pojmy	75
4.2 Techniky diagnostiky schopností	77
4.2.1 Studium schopností v přirozených situacích	77
4.2.2 Testy schopností	77
4.3 Klasifikace schopností: Faktorová analýza	80
4.3.1 Inteligence	80
4.3.2 Vývoj v chápání a měření inteligence	82
4.4 Inteligence a speciální schopnosti	84
4.4.1 Verbální schopnosti	84
4.4.2 Prostorová představivost	84
4.4.3 Numerická schopnost	85
4.4.4 Percepční pobytovost	85
4.4.5 Paměťové schopnosti	86
4.4.6 Psychomotorické schopnosti	86
4.4.7 Umělecké schopnosti	86
4.4.8 Gardnerova teorie sedmery inteligencí	87
4.4.9 Současné výzkumy schopností	88
4.5 Vliv dědičnosti a prostředí na rozvoj schopností	89
4.6 Schopnosti a postavení člověka ve společnosti	90
4.6.1 Primární a sekundární projevy schopností	90
4.6.2 Jak důležité jsou schopnosti?	90
5. MOTIVACE	95
5.1 Vybrané problémy teorie motivace	96
5.1.1 Definice	96
5.1.2 Dva introspektivně fyzikální homeostatické modely	96
5.1.3 Odvozování motivů a funkční autonomie	98
5.1.4 Konflikt motivů	100
5.1.5 Typická rozcestí motivační dynamiky	101
5.1.6 Motivační stavy a motivační vlastnosti	103
5.2 Přehled motivačních vlastností	103
5.2.1 Primární potřeby	104
5.2.2 Zájmy	108
5.2.3 Postoje a hodnotové orientace	109
6. EMPIRICKY ODVOZENÉ RYSY OSOBNOSTI	115
6.1 Poruchy osobnosti	115
6.2 Cattellův šestnáctifaktorový systém	117
6.3 Velká Pětka	120
7. TEORETICKY ODVOZENÉ RYSY OSOBNOSTI	127
7.1 Jungova typologie	127
7.2 Kuhlova teorie interakcí osobnostních systémů	130
7.3 Cloningerovy dimenze charakteru	131
7.4 Převážně spekulativní tvorba humanistických psychologů	131
7.5 Z výsledků kognitivistických teorií	132

8. FUNKČNÍ ARCHITEKTURA OSOBNOSTI	137
8.1 Introspektivní východisko psychoanalytické teorie osobnosti	138
8.2 Anatomie „psychického aparátu“ podle Freuda: Id – Ego – Superego	139
8.3 Vědomí, nevědomí a funkce psychického aparátu	141
8.4 Alternativní hlavní motivy	143
8.5 Jungovo doplnění Freuda: Kolektivní nevědomí, archetypy, komplexy	144
8.6 Ego-psychologie	147
8.7 Berneho modifikace psychoanalytického modelu	147
8.8 Kognitivistické principy	149
8.9 Humanistické teorie osobnosti. Spiritualita ve struktuře osobnosti	152
8.9.1 <i>Smysl života</i>	152
8.9.2 <i>Spiritualita</i>	152
8.10 Transpersonální dimenze osobnosti	156
9. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	163
9.1 Vývoj a osobnost	163
9.1.1 <i>Biologické zrání (a involuce) jako faktor formování osobnosti</i>	163
9.1.2 <i>Učení jako mechanismus vývoje</i>	164
9.1.3 <i>Kritická a senzitivní období</i>	164
9.1.4 <i>Zákonitě vývojové krize</i>	165
9.1.5 <i>Vlastní aktivita jedince, který se vyvíjí</i>	166
9.2 Psychosexuální vývoj podle Freuda	166
9.3 Eriksonova teorie „osmi věků člověka“	168
9.3.1 <i>Stadium receptivity – téma základní důvěry</i>	168
9.3.2 <i>Stadium autonomie</i>	169
9.3.3 <i>Stadium iniciativy</i>	169
9.3.4 <i>Stadium příčinnivé píce</i>	170
9.3.5 <i>Stadium identity</i>	170
9.3.6 <i>Stadium intimity</i>	171
9.3.7 <i>Stadium generativity</i>	172
9.3.8 <i>Stadium integrity</i>	172
9.4 Objektní vztahy v raném dětství a jejich význam v dospělosti	173
9.5 Jung o vývoji osobnosti	174
10. JÁ A SVĚT	179
10.1 Proč tolik „Já“ v psychologii osobnosti?	179
10.2 Co je „Já“?	180
10.2.1 <i>Zcela zvláštní zájmeno</i>	180
10.2.2 <i>Já jako subjekt</i>	181
10.3 Rogersovo Self	186
10.4 Sebevědomí a jeho struktura	189
10.5 Self v sociálně-kognitivní teorii	190
LITERATURA ZÁKLADNÍ	195
LITERATURA SPECIÁLNÍ	197
REJSTŘÍKY	201